

PTUJSKI LIST

Politično gospodarski tednik.

Stev. 35

Ptuj, 11. septembra 1921

III. letnik

Stanovanjsko vprašanje

(Iz govorov ministra dr. Kukovca na demokratičnih shodih v Sloveniji meseca avgusta.)

Sveda je danes ministru socialne politike skoro nemogoče opustiti v svojem poročilu stanovanjsko vprašanje, ki je zlasti za mestno prebivalstvo usodopolno. Če hočemo zadeti pravo pot za presojevanje zadevnega zakonodavstva in prakse, pogledati nam je v preteklost. V mejah stare države je stanovanjsko budo v veliki meri zapisati v breme vojnega režima Avstroogrsko. Ta režim, ki je brezobzirno sekal rane privatnemu gospodarstvu državljanov in z zadolžitvijo države spravil ob veljavo tudi denar, pridobival si je naklonjenost siromašnih razredov na stroške posestnikov tudi v stanovanjskem vprašanju. Naredbe, da se ne sme zviševati najemnine in ne odpovedati stanovanja, bile so take narave. Nevarno je bilo dopustiti, da rodbina v vojno službo poklicanega izgubi streho ali mora plačati denarni vrednosti primerno najemnino. Naredba je torej uzakonila brezpravnost hišnega posestnika, ki je žalibog še danes ni bilo mogoče odpraviti. Na ozemlju Srbije med vojno ni naš enakih naredb, če tudi je hišni posestnik z okupacijo še bolj brezpraven, naredba o nedopovedljivosti stanovanja in nedopustnosti povišanja najemnine prikaže se pa v obliki likvidacije moratornega stanja, povzročenega vsled vojne. V celi kraljevini je pa še danes slišati krik in tožbe hišnih lastnikov in stanovalnikov, pač še neznosnejše razmere nego so tozadevno bile v vojni. Zahteva, naj država zida, je z ozirom na državne finance otroška. Vladno razpolaganje s stanovanji je brez dvoma krivica na obe strani, vendar v neki meri manjše socialno zlo nego svoboda. Sprijazniti se pa bode z nezgibnostjo, da imamo ozdravitev razmer iskati le v približevanju k svobodnemu dogovarjanju in k privatni inicijativi.

Moja dolžnost je povedati onim, ki mislijo, da bode oblast avstroogrsko stanovanjsko nasilstvo nadaljevala, da je to po sedajšnjem stanju popolnoma izključeno. Z naredbo, ki je te dni stopila v veljavo na bivšem avstroogrskem ozemlju, ukinil sem vse dosedajne uredbe, ki bi bile sicer padle brez nametila, ker niso bile pravilno izdane. Zadoščenje mi je, da je izkušeni dr. Tavčar javno priznal mojemu konaku zaradi moje stanovanjske naredbe neko zaslug. Tudi jaz sem svoje delo, ki sem ga izvedel v grdi borbi in ob očitkih lastnih pristavev, smatral kot odločen korak k onemogočenju privatne inicijative k stanovanjskem vprašanju. Naj si nikdo ne trudi iskati v naredbi sistem. Če je porušila nevdružne principe in nas dovede bliže k normalnim razmeram, je dosegla, kar sem hotel. Ker imamo zdaj redno skupščino in je konec naredbam, a ta naredba velja le do prihodnje spomladi, živeti se bode občinstvu v potrebo s svojimi nogami hoditi tudi v tem vprašanju in ne klicati le na pomoč oblasti. Za presojanjesporov zaradi zadnje stanovanjske naredbe na ozemlju Srbije, je

ustanovilo ministristvo socialne politike za Beograd 11 odborov. Tekom dveh mesecev so pa dobili vsi odbori skupno 18 pritožb, v vseh drugih slučajih so se hišni posestniki in stanovalci med seboj mirno sporazumeli. Vsled te, četudi marsikomu britke svobode se pa vzdigujejo zadnje mesece v Beogradu hiše kakor gobe po dežju in se je sezidalo in se zida vsega 1500 hiš. V novinah je že čitati oglase za oddaje sob. Tudi v Mariboru in v Ljubljani upam, da se krene na isto pot, in da bomo videli na vežnih vratih zopet kmalu ponudbe, kje se stanovanja oddajajo. Socialna politika bode pa takrat pristopila k nalogi, da bodo zagotovljena tudi zdrava stanovanja.

Razredni boj.

Dandanes, ko so razne politične stranke t. j. razni razredi človeške družbe med sabo prepirajo radi svojih in nasprotujočih programov, mi prihaja večkrat misel: Ali bi ne bilo mogoče, da bi se odstranile vse te stranke, ti razredi človeške družbe, da bi noto vendar enkrat nastal mir med nami. Ob takih prilikah se dotikam Marksa in njegovega uka. Kakor je znano, je bil Marks v sredini preteklega stoletja glavni vodja nemških socialistov, ki je izdelal socializmu znanstveno podlago; on je utemeljitelj novodobnega znanstvenega socializma, kajti njegov nauk se tvori dandanes znanstveno podlago za socializem. Marks trdi med drugim, da je glavni cilj socializma — odstranitev vseh razredov v človeški družbi; on je mnenja in prepričan, da bo šele takrat nastal mir med nami in da bodo šele takrat končani strankarski boji in njih za človeštvo pogubonosne posledice.

Odstranitev vseh razredov je dosežena po Marksovi teoriji tedaj, če ne bo več nobenega stanu s posebnimi predpravicami, ako torej vsi ljudje delajo. V tem slučaju bi bilo kmalu jako malo ljudi, ki, ne da bi delali, živijo samo od dela drugih n. pr. od obresti kapitala, ki si ga niso pridobili vsled svojega dela, ampak vsled podedovanja. V očeh poštenih ljudi je bilo in se je tako življenje nekaj grdega v slučaju, ako imetnik takega ali sličnega premoženja ne daruje ničesar za dobrohotne namene. Kolikokrat pa se je že zgodilo, da je tako bogatstvo delovalo jako blagotusno v kulturnem oziru! Zgodovina umetnosti in učenosti to lahko dokaže po nestetih primerih. Dozdaj še nobena država ni mogla namestiti osebne inicijative „Mečena!“ Zatorej bogatstvo nikakor ni prokletstva vredno! Nasprotno, bilo bi boljše, če bi ga več imeli!

Jaz torej trdim, da je jako malo ljudi, ki bi bili zmožni delati in pa ne delajo, da celo oni, katerim se očita njih navidezna brezdelnost, delajo navadno več nego oni, ki jim očitajo lenobo in ki v obče nimajo pojma o bremenih in o odgovornosti voditeljev velikih podjetij! Kako pa naj uspeva podjetje brez vodstva in brez avtoritete, to se naj poskuša na — Marksu!

Kaj so torej „razredi?“ Razne skupine

ljudi, ki na različen način delajo, ti z rokami, drugi z glavo, ti na težji, a drugi na lažji način, vsak pač po svoji zmožnosti. Glavna razlika med poklici je ta, da rezultat dela enega poklica ni takoj vidljiv in se ne da tako meriti kakor rezultat delu pri drugem poklicu, temveč končni doseženi cilj nam kaže pravi rezultat dela. Socialistični voditelji pa so naravnost hlašč vsiljevali svojim pristajem naziranje, po katerem se smatra za pravo delo le ono telesno delo, katerega rezultat je vidljiv ob vsekem času. Kako sovraštvo je nastalo vsled tega med priprostim ljudmi, to se je v zadnjem času nestetokrat jasno pokazalo. To sovraštvo privede ljudi sčasoma do tega, da presojajo vsak pojav bodisi na gospodarskem ali pa na političnem polju s tega stališča in da se njih zapeljane duše polagoma polasti revulucionarno razpoloženje! Glavni znak tega razpoloženja je prepričanje, da se doseže na tem svetu mir šele po brezobzirni odstranitvi vseh slojev — razredov človeške družbe. Ali pa tudi po odstranitvi lastnega razreda? Tukaj je Marksova teorija paradokсна! Lastni razred ostani in izvršuje diktatorsko oblast nad drugimi! Koliko časa tega nam Marks ni napisal!

Na Ruskem traja ta diktatura že več let! Ali so tam dosegli odstranitev raznih razredov! Ne! Nasprotje med kmeti in delavci nastaja čim večje in še pred kratkim je Ljening na nekem shodu izjavil, da se morajo odstraniti razredne razlike med kmeti in delavci. Buržoazija se je iztrebila in siber s posledico, da jim manjka povsod izsolanih delavcev, ki bi zopet spravili gospodarsko življenje na prejšnji tir.

Tudi pri popolnem gospodarskem izjednačenju je „odstranitev razredov“ le utopija, kajti takrat si bi pač stali nasproti razni poklici kot razredi. Namisljena odstranitev razredov na Ruskem je imela za posledico nov velike predprave uživajoči sloj — razred mnogobrojnih ljudskih komisarjev in gospodarskih podkomisarjev, ki so izvrstno plačani in vsled tega žive razkošno, medtem ko se delavci, ki niso organizirani v rudeči armadi, obupno borijo proti gladi in bedi. Ničesar drugega niso dosegli krvoločni boljševiški voditelji, nego to, da so služili svoji častihlepnosti in da so si napolnili svoje lačne žepi! Ni čuda, saj so poglavitni boljševiški voditelji večinoma tuji elementi — židje, ki jim ni na srcu blagostan in sreča ruskega naroda, temveč lastna dobičkaželost in častihlepnost! Toda dolgo ne bo več trajala vlada teh krvolokov! Že se pripravlja konec! Povsod vlada glad, industrija je uničena, produkcija je padla. Nikjer ni več revolucionarnega duha. Nevarnost, zločinstvo in skrajna demoralizacija vlada na vseh koncih in krajih. Ne smemo se torej čuditi, da je ljudstvo že skrajno nezadovoljno. Reakcija vzdiguje grozeče svojo glavo! Bliža se dan, ko bo tudi ruski narod vrgel raz sebe težke sponse in zagledal luč svobode!

Po ruskem vzgledu je torej dokazano, da je v resnici Marksova misel o odstranitvi razredov človeške družbe ostala le utopija! Spoznali smo torej, da ne bo konec nasi „bedi“, ako stopa hlapec na gospodarjevo mesto! Naše razmere se ne bodo poboljšale,

Licejska Knjižnica
Ljubljana

Posameznik

Uredništvo in upravnništvo je v
Ptuju, Slovenski trg 3 (v starem
rotovžu), pritličje, levo.
Rokopisi se ne vrnejo.